

ชื่อพายุหมุนเขตร้อน : การศึกษาจากมุมมองทางอรรถศาสตร์*
Tropical Cyclone Names: A Study from Semantic perspective

พัชรีย์ จำปา

อ.ด. (ภาษาไทย), อาจารย์, ภาควิชาภาษาไทย
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

This article aims at categorizing and analyzing the meaning of Tropical cyclone names by semantic perspective. 140 names were derived from the Thai Meteorological Department website (www.tmd.go.th). The results show that the meaning of the names of these cyclones can be divided into eight groups: animals, plants, places, fairy tales, storm characteristics, human beings, natural phenomena, and objects. Only the six groups of non-literal meaning reflected six concepts: TROPICAL CYCLONE NAME IS LIFE, TROPICAL CYCLONE NAME IS BEAUTY, TROPICAL CYCLONE NAME IS REMEMBRANCE, and TROPICAL CYCLONE NAME IS POWER. The findings can bring about the meaning of tropical cyclone names and a better understanding of the concept, which is different from other places as well.

Keywords : Tropical cyclone, semantic domain, metaphor

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกลุ่มความหมายและวิเคราะห์ความหมายชื่อของพายุหมุนเขตร้อน โดยใช้มุมมองทางอรรถศาสตร์ข้อมูลที่น่าสนใจศึกษาเก็บรวบรวมจากเว็บไซต์กรมอุตุนิยมวิทยา (www.tmd.go.th) รวมทั้งหมด 140 ชื่อผลการศึกษาแสดงการจัดกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนได้ 8 กลุ่มคือ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ พืช สถานที่ สิ่งเหนือธรรมชาติ คน ลักษณะอาการ สภาพธรรมชาติ และวัตถุสิ่งของกลุ่มความหมาย 6 กลุ่ม ซึ่งเป็นความหมายเปรียบสะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์เกี่ยวกับชื่อพายุหมุนเขตร้อน 4 ประการคือ พายุหมุนเขตร้อนเป็นสิ่งมีชีวิต พายุหมุนเขตร้อนเป็นความสวยงาม พายุหมุนเขตร้อนเป็นความทรงจำ และพายุหมุนเขตร้อนเป็นสิ่งมีพลังอำนาจ ผลการศึกษานี้ช่วยให้เข้าใจความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนและความคิดของผู้ใช้ภาษาในต่างที่ต่างถิ่นได้ดีขึ้น

คำสำคัญ : พายุหมุนเขตร้อน, การจัดกลุ่มความหมาย, อุปลักษณ์

ความนำ

ในช่วงหลายปีมานี้วิกฤตใหญ่ของโลกหรือของมนุษยชาติคงหนีไม่พ้นเรื่องภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งเกิดมากขึ้นและถี่ขึ้น ทั้งภัยจากความรุนแรงของลมพายุ แผ่นดินไหวภูเขาไฟระเบิด ฝนตกหนักและน้ำท่วมฉับพลัน ในขณะที่บางเวลาเกิดภาวะแห้งแล้งและมีไฟป่าลุกลามกินอาณาบริเวณกว้างจนส่งผลกระทบต่อผู้คนในหลายพื้นที่ประสบภาวะขาดแคลนอาหาร เกิดโรคระบาด และเสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ส่วนในประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2554 ก็ได้เกิดมหาอุทกภัยจากการถูกพายุพัดกระหน่ำติดๆ กันถึง 5 ลูก ได้แก่ พายุโซนร้อนไหหม่า พายุโซนร้อนนกเตน พายุโซนร้อนไหถาง พายุไต้ฝุ่นเนสาท และพายุโซนร้อนนาแลก ภัยพิบัติในครั้งนั้นได้สร้างความเสียหายและความทุกข์ยากให้แก่คนไทยอย่างหนักจนกลายเป็นความทรงจำอันน่าหวาดผวามากกว่าครั้งใด ๆ ที่เคยมีมา

แม้ภัยธรรมชาติครั้งแล้วครั้งเล่าจะเป็นภาวะบีบคั้นอันหนักหน่วงต่อการดำรงชีวิต แต่มนุษย์ก็พยายามคิดหาวิธีป้องกัน แก้ไข และจัดการกับปัญหาโดยไม่ยอมจำนน ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญซึ่งมนุษย์ใช้ติดต่อแลกเปลี่ยนความคิด ความเห็นสู่กันและกันเพื่อส่งผลต่อการอยู่ร่วมกัน รวมไปถึงการอยู่ร่วมกับสรรพสิ่งโดยเฉพาะกับธรรมชาติ ผู้ศึกษาดังข้อสังเกตว่าการตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนก็น่าจะเป็นวิธีจัดการกับปัญหารูปแบบหนึ่งซึ่งผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพายุได้นำมาใช้ เห็นได้จากการที่ประเทศสมาชิกขององค์การอุตุนิยมวิทยาโลกรวม 14 แห่งได้ร่วมกันกำหนดชื่อพายุหมุนเขตร้อนขึ้น พร้อมทั้งยังมีข้อตกลงร่วมกันว่า “หากพายุลูกใดมีความรุนแรงและสร้างความเสียหายมากเป็นพิเศษ ชื่อพายุลูกนั้นก็จะถูกปลดไป แล้วให้ประเทศผู้ตั้งชื่อเสนอชื่อใหม่เข้ามาแทน” (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2554) ข้อตกลงดังกล่าวนี้ช่วยยืนยันถึงการให้ความสำคัญกับชื่อพายุหมุน

เขตร้อนอย่างน่าสนใจ ด้วยเหตุที่ว่า “ชื่อ” เหล่านั้นไม่ได้ทำหน้าที่เพียงใช้จำแนกลักษณะความต่างของภาวะธรรมชาติเท่านั้น หากแต่ “ชื่อ” ยังมีบทบาทต่อความคิดและความเชื่อของผู้ใช้ภาษาในแง่ที่ความหมายของ “ชื่อ” อาจส่งผลทั้งดีและร้ายต่อการเกิดภัยพิบัติซึ่งกระทบต่อชีวิตของมนุษย์

ในบทความนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อนจำนวน 140 ชื่อจากเว็บไซต์กรมอุตุนิยมวิทยา (www.tmd.go.th) แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาศึกษาโดยใช้มุมมองทางวรรณคดีได้แก่การจัดกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนรวมทั้งวิเคราะห์ว่าความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนสะท้อนความคิดในเชิงอุปลักษณ์ไว้อย่างไร ผลการศึกษาครั้งนี้นอกจากจะช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนแล้วความหมายของชื่อเหล่านั้นยังแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับความคิดได้อีกทางหนึ่ง

ความเป็นมาของการตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อน

คำว่า “พายุหมุนเขตร้อน (Tropical cyclone)” เป็นคำทั่วไปที่ใช้เรียกพายุหมุนหรือพายุไซโคลนซึ่งเกิดขึ้นเหนือมหาสมุทรในเขตร้อนแถบละติจูดต่ำนอกเขตบริเวณเส้นศูนย์สูตร พายุหมุนเขตร้อนเกิดขึ้นได้หลายแห่งในโลก และมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามแหล่งกำเนิด หากเกิดบริเวณชายฝั่งตะวันตกของมหาสมุทรแอตแลนติกเรียกว่า เฮอริริเคน (Hurricane) เกิดในอ่าวเบงกอลและมหาสมุทรอินเดียเรียกว่า ไซโคลน (Cyclone) เกิดแถบนิวซีแลนด์และออสเตรเลีย เรียกว่า วิลลี่-วิลลี่ (Willy-willy) เกิดในมหาสมุทรแปซิฟิก เรียกว่า ไต้ฝุ่น (Typhoon) และเกิดในหมู่เกาะฟิลิปปินส์ เรียกว่า บาเกีย (Baguio) และเกิดบริเวณชายฝั่งตะวันตกของสหรัฐอเมริกาเรียกว่า คอร์ดอนาโซ (Cordonazos) (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2550)

การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนเริ่มขึ้นครั้งแรกเมื่อหลายร้อยปีมาแล้ว โดยผู้คนที่อาศัยอยู่บริเวณหมู่เกาะเวสต์อินดีส์ (West Indies) ซึ่งได้รับผลกระทบจากพายุเฮอริเคนได้ตั้งชื่อพายุตามชื่อนักบุญ เช่น พายุ “Santa Ana” พายุ “San Felipe (the first)” พายุ “San Felipe (the second)” เป็นต้น ต่อมาราวปลายศตวรรษที่ 19 ต่อดันศตวรรษที่ 20 มีนักอุตุนิยมวิทยาชาวออสเตรเลียชื่อ คลีเมนต์ วรากกี (Clement Wragge) ได้นำชื่อคนทั่วไปมาตั้งชื่อพายุ โดยเขาได้ใช้วิธีการตั้งชื่อพายุออกเป็น 2 แบบคือแบบที่ 1 ใช้ชื่อสตรีเพื่อให้ฟังดูอ่อนโยน และแบบที่ 2 ใช้ชื่อนักการเมืองเพื่อเปรียบเปรยว่านักการเมืองคนนั้นนำความหายนะมาให้เช่นเดียวกับพายุหมุน (กรมอุตุนิยมวิทยา, ม.ป.ป.)

ความนิยมในการตั้งชื่อพายุเริ่มแพร่หลายมากขึ้นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โดยในหมู่นักพยากรณ์อากาศรวมทั้งนักอุตุนิยมวิทยาในกองทัพอากาศและกองทัพเรือสหรัฐต้องเขียนแผนที่อากาศและติดตามการเคลื่อนตัวของพายุเหนือมหาสมุทรแปซิฟิก จึงมักตั้งชื่อพายุให้แตกต่างกัน ส่วนใหญ่นำมาจากชื่อของเพื่อนหญิงและภรรยาซึ่งเป็นชื่อที่ไม่เป็นทางการ ต่อมาการเรียกชื่อพายุได้เปลี่ยนมาใช้ระบบหมายเลขกรมอุตุนิยมวิทยา (2554) กล่าววาระบบหมายเลขทำให้เกิดความสับสน เพราะพายุที่เกิดขึ้นในแต่ละปีมีหลายลูกและมีหมายเลขซ้ำซ้อนกัน ดังนั้น นักอุตุนิยมวิทยาจึงได้กำหนดวิธีการตั้งชื่อพายุกันใหม่เพื่อให้สะดวกทั้งการใช้ การแจ้งข่าว และการจดเป็นสถิติ รัสมิ่ กิบาลแทน (2549:72) อธิบายว่า ในปี พ.ศ. 2493 องค์การอุตุนิยมวิทยาโลกและสมาชิกได้ตกลงตั้งชื่อพายุ แล้วนำมาเรียงไว้ตามลำดับอักษรโรมันตั้งแต่ A-Z เพื่อใช้เรียกชื่อพายุตามวันและเวลาที่เกิด แต่ส่วนใหญ่ยังคงนิยมใช้ชื่อพายุตามชื่อสตรี (เช่น Able, Baker, Charlie...) เมื่อพายุสร้างความเสียหายมากจึงดูประหนึ่งว่าเป็นการเปรียบเทียบกับ

สตรีมีความโหดร้าย จนมีกลุ่มสตรีในสหรัฐอเมริกาได้ออกมาประท้วงการใช้ชื่อสตรีตั้งชื่อพายุ จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2539 การตั้งชื่อพายุจึงมีทั้งชื่อสตรีและชื่อนรุษเพื่อความเป็นธรรม

ในปี พ.ศ. 2543 ประเทศและดินแดนต่าง ๆ จำนวน 14 แห่งซึ่งอาศัยอยู่บริเวณแหล่งกำเนิดของพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือและทะเลจีนใต้ และเป็นสมาชิกของคณะกรรมการพายุไต้ฝุ่นขององค์การอุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organizations Typhoon Committee) ได้ตกลงร่วมกันในการจัดระบบการเรียกชื่อพายุเสียใหม่ ประเทศสมาชิกได้แก่ *กัมพูชา จีน เกาหลีเหนือ ญี่ปุ่น ลาว มาเลเซีย ไมโครนีเซีย ฟิลิปปินส์เกาหลีใต้ สหรัฐอเมริกา เวียดนาม และไทย รวมทั้งเขตการปกครองฮ่องกง และมาเก๊า* ได้ร่วมกันเสนอชื่อพายุหมุนเขตร้อนเป็นภาษาท้องถิ่นของตน ประเทศละ 10 ชื่อ รวมทั้งสิ้น 140 ชื่อแล้วนำมาจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อพายุหมุนเขตร้อน โดยนำชื่อทั้งหมดมาเรียงสลับกันเป็น 5 ชุดหลัก ชุดละ 28 ชื่อ เมื่อเกิดพายุประเทศสมาชิกจะนำชื่อชุดที่ 1 2 3 4 และ 5 มาใช้ตามลำดับ จนกระทั่งหมดชื่อสุดท้ายในชุดที่ 5 ก็จะวนกลับมาใช้ชื่อแรกในชุดที่ 1 ซ้ำอีก แต่ทั้งนี้ มีข้อตกลงร่วมกันว่า หากพายุลูกใดมีความรุนแรงและสร้างความหายนะมากเป็นพิเศษ ชื่อพายุลูกนั้นก็จะถูกปลดไป แล้วให้ประเทศผู้ตั้งชื่อเสนอชื่อใหม่เข้ามาแทน (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2554)

กล่าวได้ว่าการจัดทำบัญชีรายชื่อพายุที่เกิดขึ้นในแถบต่างๆ ของโลกได้ส่งผลดียิ่งในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารในหมู่นักพยากรณ์อากาศและนักอุตุนิยมวิทยา อีกทั้งยังสะดวกต่อการเฝ้าระวังและเตือนภัย รวมทั้งยังช่วยลดความสับสนในการติดต่อสื่อสารระหว่างนักพยากรณ์อากาศกับสาธารณชนได้อีกด้วย นอกจากนี้การตั้งชื่อพายุซึ่งเริ่มนิยมกันอย่างแพร่หลายก็มีการใช้ชื่อที่เป็นภาษาท้องถิ่นเพื่อ

สื่อสารสู่กัน ชื่อเหล่านี้มีความหมายที่หลากหลาย แตกต่างจากชื่อพายุในแบบเก่าซึ่งจำเพาะเจาะจงใช้ตามชื่อของบุรุษหรือสตรีเท่านั้น

การจัดกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อน

การจัดกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนอาศัยแนวคิดของไนดา (Nida, 1975) ซึ่งเสนอว่า คำแต่ละคำไม่ได้้อย่างโดดเดี่ยว แต่มีความสัมพันธ์ทางความหมายกับคำอื่นๆ และสามารถนำมาจัดอยู่ในวงความหมายเดียวกันได้ วงความหมายหรือกลุ่มความหมาย (semantic domain) จึงประกอบขึ้นจากกลุ่มของความหมาย ซึ่งมีองค์ประกอบร่วมกัน ไนดาได้แบ่งกลุ่มความหมายออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ สรรพสิ่งต่างๆ (entities) เหตุการณ์ (events) ลักษณะนามธรรม (abstracts) และความสัมพันธ์ (relationals)

ชื่อพายุหมุนเขตร้อนซึ่งรวบรวมจากเว็บไซต์ของกรมอุตุนิยมวิทยา (www.tmd.or.th) จำนวน 140 ชื่อนำมาจัดเป็นกลุ่มความหมายตามเกณฑ์ที่ไนดาได้เสนอไว้ โดยเริ่มพิจารณาความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนทีละชื่อแล้วนำมาจัดเข้าไว้ในกลุ่มต่าง ๆ กรณีที่ชื่อพายุหมุนเขตร้อนระบุความหมายไว้มากกว่าหนึ่งความหมาย ในบทความนี้จะใช้ความหมายแรกซึ่งเป็นความหมายหลักมาจัดไว้ในกลุ่มความหมายนั้นเพียงครั้งเดียว ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนในการแสดงผลเป็นคำร้อยละ ยกตัวอย่างชื่อพายุหมุนเขตร้อนว่า ชบา (Chaba) หมายถึง ชื่อดอกไม้, ชื่อหญิงสาว สำหรับชื่อนี้ผู้เขียนได้จัดไว้ในกลุ่มความหมายเกี่ยวกับพืช การจัดกลุ่มชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่มีอยู่ในข้อมูลแบ่งออกเป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ตามชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ แบ่งเป็น สัตว์บก สัตว์ปีก สัตว์น้ำ แมลง และสัตว์เลื้อยคลาน จำพวกกิ้งก่า ตุ๊กแก ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับสัตว์บก เช่น ดอมเรย (Damrey) หมายถึง ช้าง, ยากิ (Yagi) หมายถึง แพะ, โนรุ (Noru) หมายถึง กวาง, ซิมารอน (Cimaron) หมายถึง วัวป่า

ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ปีก เช่น สาลิกา (Sarika) หมายถึง นกสาลิกา, ทกซุริ (Doksuri) หมายถึง นกอินทรี, นกเตน (Nock-ten) หมายถึง ชื่อนกกระเต็น

ความหมายเกี่ยวกับสัตว์น้ำ เช่น ปาบึก (Pabuk) หมายถึง ปลาบึก, เมกิ (Megi) หมายถึง ปลาตุ๊ก, ไหหมา (Haima) หมายถึง ม้าน้ำ

ความหมายเกี่ยวกับแมลงและสัตว์เลื้อยคลาน เช่น หว่องฟง (Vongfong) หมายถึง ตัวต่อ, Wutip หมายถึง ผีเสื้อ, เกมิ (Gaemi) หมายถึง มด, โทะคาเงะ (Tokage) หมายถึง ตุ๊กแก

จากตัวอย่างชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ตามชื่อสัตว์แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของพันธุ์สัตว์ ซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วไป รวมถึงสัตว์บางประเภทซึ่งประเทศสมาชิกให้ความสนใจและให้ความสำคัญ จึงนำมาตั้งเป็นชื่อพายุ เช่น แมลงและสัตว์เลื้อยคลาน

2. ความหมายเกี่ยวกับพืช ได้แก่ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ตามชื่อต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับต้นไม้ เช่น โซนามู (Sonamu) หมายถึง ต้นสน, โปดอล (Podul) หมายถึง ต้นหลิว, กุโซล (Guchol) หมายถึง ขมิ้น

ความหมายเกี่ยวกับดอกไม้ เช่น ชังมี (Jangmi) หมายถึง กุหลาบ, หลินฟ้า (Linfa) หมายถึง ดอกบัว, เมอโลร์ (Melor) หมายถึง ดอกมะลิ, นารี (Nari) หมายถึง ดอกไม้, มินดอลเล (Mindulle) หมายถึง แดนดิไลออน

ความหมายเกี่ยวกับผลไม้ เช่น มังคุด (Mangkhit) หมายถึง ชื่อผลไม้ของไทยคือมังคุด, เลกิม่า (Lekima) หมายถึง ชื่อผลไม้คือละมุด, ไห่ถาง (Haitang)

หมายถึง ชื่อผลไม้ของจีน

ตัวอย่างข้างต้นมีการนำชื่อพืช ทั้งต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ ที่มาตั้งเป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อน น่าสังเกตว่าชื่อพืชพรรณนานาชนิดมักเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับประเทศสมาชิกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นพืชพันธุ์ประจำถิ่น เป็นสินค้าส่งออกของประเทศ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ เช่น ขบาเป็นดอกไม้ประจำชาติของมาเลเซีย รวมทั้งบางชื่อยังต้องการสื่อความหมายเปรียบเทียบบางประการ เช่น มินดอลเล (Mindulle) เป็นการตั้งชื่อจากประเทศเกาหลีเหนือ ซึ่งเป็นชื่อดอกไม้ที่ใช้สื่อถึงจิตใจที่อ่อนโยนและบริสุทธิ์ของสาวเกาหลี

3. ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ตามชื่อสถานที่ต่างๆ ทั้งสถานที่ที่มีอยู่ตามธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ทางธรรมชาติ เช่น มานหยี่ (Man-yi) หมายถึง ชื่อช่องแคบ ปัจจุบันใช้เป็นอ่างเก็บน้ำ, หลีผี (Leepi) หมายถึง ชื่อน้ำตกที่สวยงามที่สุดทางตอนใต้สุดของลาว, โบลาเวน (Bolaven) หมายถึง ชื่อที่ราบสูงทางภาคใต้ของลาว, ทะลอง (Halong) หมายถึง ชื่ออ่าวที่สวยงามแห่งหนึ่งในเวียดนาม

ความหมายเกี่ยวกับสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น ไคตัก (Kai-tak) หมายถึง ชื่อสนามบินเก่าของฮ่องกง, นันมาดอล (Nanmadol) หมายถึง โบราณสถานที่มีชื่อเสียงบนเกาะโปนเปได้ชื่อว่าเป็น “เวนิสแห่งแปซิฟิก”

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนตามชื่อสถานที่ที่มีชื่อเสียงของประเทศสมาชิก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประเทศนั้น ๆ ต้องการเผยแพร่ชื่อสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศของตนให้ประเทศอื่นได้รู้จักกันมากขึ้น และอาจส่งผลทางอ้อมในทางธุรกิจการท่องเที่ยวไปพร้อมกัน

4. ความหมายเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ตามชื่อเทพเจ้า เทพธิดา บุคคลทั้งชายและหญิงที่อยู่ในตำนาน และมนุษย์ ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับเทพเจ้า เช่น เอวินีร์ (Ewinar) หมายถึง ชื่อเทพเจ้าแห่งพายุ, พระพิรุณ (Prapiroon) หมายถึง ชื่อเทพเจ้าแห่งฝน, ฟงเฉิน (Fengshen) หมายถึง ชื่อเทพเจ้าแห่งลม

ความหมายเกี่ยวกับเทพธิดา เช่น ซินลากอ (Sinlaku) หมายถึง ชื่อเทพธิดาในนิยายของชาวเกาะคอสไร, เมขลา (Mekkhala) หมายถึง ชื่อเทพธิดาในเทพนิยายของไทย, เตียนหมู่ (Dianmu) หมายถึง เจ้าแม่สายฟ้า

ความหมายเกี่ยวกับบุคคล เช่น เซาเดโลร์ (Soudelor) หมายถึง ชื่อหัวหน้าเผ่าในเทพนิยายของชาวเกาะโปนเป, เนพาร์ตัก (Nepartak) หมายถึง นักรบผู้มีชื่อเสียงของชาวเกาะคอสไร, กองเรย (Kong-rey) หมายถึง ชื่อสาวงามในตำนานของกัมพูชา

ความหมายเกี่ยวกับมนุษย์ เช่น หวู่กง (Wukong) หมายถึง ชื่อลิงในตำนานที่เดินทางไปกับพระถังซัมจั๋งและคณะเพื่อไปอัญเชิญพระไตรปิฎกที่อินเดียกลับจีน, รามสุร (Rammasun) หมายถึง ชื่อยักษ์ในเทพนิยายไทย, ยู่ตู (Yutu) หมายถึง กระต่ายหยกในตำนานของจีน

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าประเทศสมาชิกมีความประทับใจในสิ่งเหนือธรรมชาติ รวมถึงเรื่องเล่าในเทพนิยายและตำนานซึ่งสืบทอดกันมาในกลุ่มสังคมของตน บางชื่อในเรื่องเล่าเหล่านั้นอาจเป็นที่รู้จักแพร่หลายอยู่ในหลายประเทศ เช่น หวู่กง หรือ หงอคง (Wukong) เป็นชื่อลิงในตำนานของจีนซึ่งมีการนำเรื่องนี้มาสร้างเป็นภาพยนตร์และออกฉายเผยแพร่ไปยังประเทศต่างๆ

5. ความหมายเกี่ยวกับคน ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่สื่อความหมายถึงบุคคล โดยตั้งตาม

ชื่อจริง และชื่อเล่นของบุคคลทั้งผู้หญิง และผู้ชาย รวมทั้งการประกอบอาชีพของคน ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับผู้ชาย เช่น ฟรานซิสโก (Francisco), โรคี (Roke), วิเซนเต (Vicente)

ความหมายเกี่ยวกับผู้หญิง เช่น ฟาไซ (Faxai), มารียา (Maria), เหล่งเหล่ง (Lingling), วิภา (Wipha)

ความหมายเกี่ยวกับอาชีพ เช่น เนสาด (Nesat) หมายถึง คนจับปลา

ตัวอย่างข้างต้นใช้ชื่อของบุคคลทั้งผู้ชายและผู้หญิงมาตั้งเป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อน ทั้งนี้จะเป็นวิธีที่ยึดตามการตั้งชื่อพายุซึ่งนิยมใช้กันในช่วงแรกๆ

6. ความหมายเกี่ยวกับลักษณะอาการ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ตั้งตามลักษณะต่างๆ ของลมพายุ ได้แก่ เสียง กิริยาอาการ และสภาพต่างๆ ที่สามารถรับรู้ มองเห็น และสัมผัสได้ด้วยประสาททั้งห้า ในที่นี้รวมถึงคำอาการนามซึ่งสื่อความหมายถึง ลมพายุ เช่น ความแข็งแกร่ง ความโหดร้ายทารุณ ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับลักษณะ เช่น มิเอริ (Meari) หมายถึง เสียงสะท้อน (หมายถึงทันทีที่เกิดพายุคำประกาศแจ้งเตือนก็จะก้องสะท้อนไปสู่ประเทศสมาชิก), ฮากิบิส (Hagibis) หมายถึง รวดเร็ว, ว่องไว, นาลแก (Nalgae) หมายถึง ปีก, การโอบยิบ, การเคลื่อนที่, เคลื่อนไหวอย่างอิสระ

ความหมายเกี่ยวกับอาการ, ความรู้สึก, สภาพ เช่น โอไมส์ (Omais) หมายถึง การเคลื่อนที่ไปรอบๆ, มาลิกซี (Maliksi) หมายถึง เร็ว, ฮากูปิต (Hagupit) หมายถึง เฉียนตี, ดานัส (Danas) หมายถึง ประสบ, รู้สึก

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงการรับรู้เกี่ยวกับสภาวะของลมที่เกิดขึ้นก่อนจะทวีความรุนแรงจนกลายเป็นพายุประเทศสมาชิกจึงนำคำที่แสดงลักษณะอาการมาตั้งเป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อนเพื่อให้สื่อภาพของธรรมชาติได้ชัดเจนขึ้น

7. ความหมายเกี่ยวกับสภาพธรรมชาติ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนตั้งตามสภาพลมฟ้าอากาศ เช่น ลม ฝน เมฆ พายุ รวมทั้งสภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอันอาจเกี่ยวเนื่องกับการเกิดลมพายุ เช่น ท้องฟ้าสีแดง รุ่ง ทางช้างเผือก ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับสภาพลมฟ้าอากาศ เช่น อูดอร์ (Utor) หมายถึง แนวพายุฝนฟ้าคะนอง, มัตโม (Matmo) หมายถึง ฝนตกหนัก, แอริ (Aere) หมายถึง ลมพายุ, เอตา (Etau) หมายถึง เมฆพายุ, นอยหวัน (Choi-wan) หมายถึง เมฆซึ่งมีสีอันสวยงาม

ความหมายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ เช่น โนอูล (Noul) หมายถึง แสงวาว, ท้องฟ้าสีแดง, มูจิกเก (Mujigae) หมายถึง รุ่ง, มีรีแน (Mirinae) หมายถึง ทางช้างเผือก

ตัวอย่างข้างต้นใช้คำที่เกี่ยวข้องกับสภาพธรรมชาติมาเป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อน ทั้งนี้จะต้องการสื่อภาพของธรรมชาติอันเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ ตามที่ประเทศสมาชิกเหล่านั้นได้ประสบกันมา ทั้งก่อนการเกิดลมพายุ ขณะเกิดลมพายุ และอาจรวมถึงหลังจากที่มีการเกิดลมพายุแล้ว

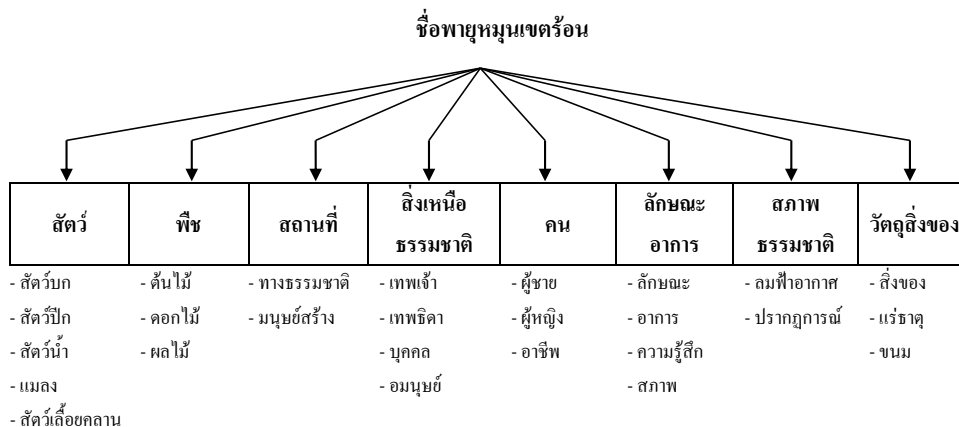
8. ความหมายเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ ได้แก่ ชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ตั้งตามชื่อที่เป็นสิ่งของเครื่องใช้ ขนม และวัตถุประเภทแร่ธาตุต่างๆ ดังตัวอย่าง

ความหมายเกี่ยวกับสิ่งของ เช่น เทมบิง (Tembin) หมายถึง คันชั่ง; กลุ่มดาวคันชั่ง, คัมมูริ (Kammuri) หมายถึง มงกุฏ, คอมปาซุ (Kompasu) หมายถึง วงเวียน; กลุ่มดาววงเวียน, อินฟา (In-fa) หมายถึง ดอกไม้ไฟ, คอปปู (Koppu) หมายถึง ถ้วย, กลุ่มดาวถ้วย

ความหมายเกี่ยวกับแร่ธาตุ เช่น หม่าโล (Malou) หมายถึง หินโมรา, ซันหวู่ (Sanvu) หมายถึง หินปะการัง

ความหมายเกี่ยวกับขนม เช่น เบบินคา (Bebinca) หมายถึง ชื่อขนมพุดดิ้งของมาเก๊า

ชื่อพายุหมุนเขตร้อนจำนวน 140 ชื่อ ซึ่งนำมาจัดไว้เป็นกลุ่มความหมายได้ 8 กลุ่มดังกล่าวข้างต้น แสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้



แผนภูมิ 1 การจัดกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อน

ภาพสะท้อนความคิดเชิงอุปมาอุปไมยในชื่อพายุหมุนเขตร้อน

อุปมาอุปไมย (metaphor) เป็นการใช้อรรถาธิบายหรือรูปภาษาที่อ้างถึงสิ่งหนึ่งโดยนำไปเปรียบเทียบกับอีกสิ่งหนึ่ง การใช้อุปมาอุปไมยเป็นที่รู้จักแพร่หลายทั้งในกลุ่มผู้ศึกษาวรรณคดีและภาษาศาสตร์ ในทางวรรณคดี อุปมาอุปไมยเป็นภาพพจน์ (Figure of Speech) อย่างหนึ่ง ซึ่งใช้สร้างความงามเชิงวรรณศิลป์ในบทประพันธ์ ส่วนทางภาษาศาสตร์มีผู้เสนอแนวคิดเรื่องอุปมาอุปไมยเอาไว้ คือ เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980) โดยอธิบายว่า อุปมาอุปไมยเป็นผลผลิตที่มาจากมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา เนื่องจากมนุษย์มีพื้นฐานของระบบความคิดเป็นอุปมาอุปไมย และมีการใช้อุปมาอุปไมยเปรียบเทียบกับสิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลาเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้สิ่งเหล่านั้นได้ชัดเจนขึ้น อุปมาอุปไมยแบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ ระดับแรกเป็นอุปมาอุปไมยในระดับถ้อยคำ เรียกว่า ถ้อยคำอุปมาอุปไมย (metaphorical expressions) หมายถึงถ้อยคำที่เป็นการเปรียบเทียบซึ่งพบเห็นได้จากการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน ส่วนระดับที่สองเป็นอุปมาอุปไมยในระดับมโนทัศน์ เรียกว่า มโนอุปมาอุปไมย (conceptual metaphor)

หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบในระบบการรับรู้หรือระบบปริชาณของผู้ใช้ภาษา อุปมาอุปไมยทั้งสองระดับนี้มีความสัมพันธ์กัน เพราะการที่มนุษย์คิด เห็น และทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ โดยการเปรียบเทียบ และแสดงออกมาด้วยรูปภาษาที่ใช้สื่อสารกันนั้นย่อมเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนให้เห็นระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาด้วย

การวิเคราะห์ความคิดเชิงอุปมาอุปไมยซึ่งสะท้อนจากชื่อพายุหมุนเขตร้อน ผู้ศึกษาได้นำมาจากชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่เป็นความหมายเปรียบเทียบรวม 6 กลุ่มจากจำนวน 8 กลุ่มข้างต้น ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับสัตว์ พืช สถานที่ สิ่งเหนือธรรมชาติ คน และวัตถุสิ่งของ เนื่องจากกลุ่มความหมายเหล่านี้ไม่ได้แสดงความหมายโดยตรง แต่ได้นำสิ่งต่างๆ มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบทำให้เกิดความหมายใหม่ที่เป็นชื่อพายุหมุนเขตร้อน ความหมายในเชิงเปรียบเทียบเช่นนี้ตรงกับแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสันที่เรียกว่า ถ้อยคำอุปมาอุปไมย ส่วนชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่ใช้ความหมายตรงจะไม่นำมารวมวิเคราะห์อุปมาอุปไมยมีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ ความหมายเกี่ยวกับลักษณะอาการ และสภาพธรรมชาติ

ชื่อพายุหมุนเขตร้อนซึ่งมาจากกำหนดความหมายของบรรดาประเทศสมาชิกขององค์การอุตุนิยมวิทยาโลกทั้ง 14 แห่ง และกลุ่มความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนจำนวน 6 กลุ่มซึ่งมีความหมายเปรียบเทียบให้เห็นความคิดในเชิงอุปลักษณ์ของผู้ให้ชื่อแต่ละกลุ่มพายุชนิดนี้รวม 4 ประการดังนี้

1. พายุหมุนเขตร้อนเป็นสิ่งมีชีวิต

การวิเคราะห์ความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่สะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต ผู้ศึกษาพิจารณาจากกลุ่มความหมาย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์ และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะอาการ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสัตว์พบว่าการตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนตามชื่อของสัตว์ประเภทต่างๆ ได้แก่ สัตว์บก เช่น ช้าง แพะ กวาง วัวป่า กระต่าย สัตว์ปีก เช่น นกนางนวล นกนางแอ่น นกอินทรี นกเขาขาว หงส์ ห่าน สัตว์น้ำ เช่น ปลาฉลาม ปลาโลมา ปลาน้ำ กลุ่มความหมายเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงควมมีอิสระของสัตว์ดังกล่าว ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับลักษณะอาการ เช่น เคลื่อนที่ เคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว รวดเร็ว ประสบ รู้สึก ฯลฯ ชื่อเหล่านี้สะท้อนความคิดว่าพายุหมุนเขตร้อนสามารถเคลื่อนไหวไปมาอย่างรวดเร็ว จนทำให้ผู้คนรู้สึกและสัมผัสได้

2. พายุหมุนเขตร้อนเป็นความสวยงาม

การวิเคราะห์กลุ่มนี้พิจารณาจากชื่อพายุหมุนเขตร้อนที่มีความหมายเกี่ยวกับพืช เช่น การตั้งชื่อพายุตามชื่อต้นไม้ ดอกไม้ และผลไม้ต่างๆ เช่น ขนุน ขมิ้น กุหลาบ มะลิ ดอกบัว มังคุด เป็นต้น ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับคน ได้แก่ ชื่อบุรุษและสตรี เช่น ฟรานซิสโก โรซี ฟาโสม มาเรีย เหลืองเหลง ความหมายทั้งสองกลุ่มนี้สะท้อนความคิดในเชิงเปรียบเทียบว่าพายุหมุนเขตร้อนเป็นความสวยงามที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ และเป็นสภาพแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัวเรา เช่นเดียวกับผู้คนและพรรณไม้นานาชนิด โดยนัยนี้

พายุหมุนเขตร้อนจึงสื่อถึงความคุ้นเคยสนิทสนม และควมมีคุณค่าของลมพายุ

3. พายุหมุนเขตร้อนเป็นความทรงจำ

ในที่นี้พิจารณาจากกลุ่มความหมายเกี่ยวกับชื่อสถานที่ และกลุ่มความหมายเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ กลุ่มความหมายเกี่ยวกับชื่อสถานที่ ได้แก่ สถานที่ทางธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น สถานที่เหล่านี้มีความสวยงามและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนด้วยกลุ่มความหมายเหล่านี้สะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์ว่าพายุหมุนเขตร้อนเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติ และอาจมาจากการแต่งสร้างด้วยฝีมือของมนุษย์ แต่ทั้งนี้สถานที่เหล่านั้นยังคงอยู่ในความทรงจำและมีการระลึกถึงอยู่เสมอ ส่วนกลุ่มความหมายเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ เช่น มงกุฎ คันชั่ง มรกต หินโมรา หินปะการัง กลุ่มความหมายนี้สะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์ว่าพายุหมุนเขตร้อนเป็นวัตถุสิ่งของที่มีรูปทรง สามารถสัมผัส จับต้อง มองเห็น และรับรู้ได้อีกทั้งยังเป็นสิ่งของที่ชวนให้หวนระลึกถึงความทรงจำบางอย่าง

4. พายุหมุนเขตร้อนเป็นพลังอำนาจ

การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนโดยใช้กลุ่มความหมายเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ เทพเจ้าแห่งฝน เทพเจ้าแห่งพายุ เจ้าแม่สายฟ้า นักรบของชนเผ่าโบราณสาวงาม ยักษ์ ลิง และกระต่ายในเทพนิยายและตำนาน ความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนในกลุ่มนี้สะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์ที่เป็นความคิดความเชื่อเกี่ยวกับควมมีพลังอำนาจของสิ่งเหนือธรรมชาติว่าอาจดลบันดาลให้เกิดสิ่งดีและร้ายให้แก่ชีวิตของผู้คนได้ โดยนัยนี้พายุหมุนเขตร้อนจึงเป็นสภาวะธรรมชาติที่มีพลังแข็งแกร่งและน่ายำเกรง

สรุป

การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อน จำนวน 140 ชื่อ ซึ่งจัดกลุ่มความหมายได้ 8 กลุ่มคือสัตว์ พืช สถานที่ สิ่งเหนือธรรมชาติ ลักษณะอาการ บุคคล สภาพธรรมชาติ และวัตถุสิ่งของ กลุ่มความหมายทั้งหมดนี้มี 2 กลุ่มสื่อความตรง ส่วนอีก 6 กลุ่มสื่อความหมายเปรียบ เมื่อพิจารณาความหมายเปรียบหรืออุปลักษณ์ตามแนวคิดของเลคอฟและจอห์นสัน ความหมายเหล่านี้ได้สะท้อนความคิดเชิงอุปลักษณ์ไว้อย่างน่าสนใจ เนื่องจากบรรดาประเทศสมาชิกให้ความสำคัญกับพายุหมุนเขตร้อนด้วยการมองว่า วัฒนธรรมชาตินี้เป็นสิ่งมีชีวิตเช่นเดียวกับคนและสัตว์ อีกทั้งยังเป็นธรรมชาติที่มีความสวยงาม บางครั้งบางคราวพายุหมุนเขตร้อนก็ได้สร้างความทรงจำอันยากจะลืม ยิ่งไปกว่านั้นพายุหมุนเขตร้อนมีพลังอำนาจเช่นเดียวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งอาจลดบันดาลให้เกิดคุณและโทษได้

กล่าวได้ว่า การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อนโดยใช้ชื่อจากสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว นอกจากจะเป็นการประหยัดถ้อยคำในภาษาแล้ว การถ่ายทอดความหมายจากถ้อยคำที่สื่อถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาสู่สิ่งที่เป็นนามธรรมคือลมพายุ ในลักษณะนี้สอดคล้องกับความคิดของครอฟท์และครูซ (Croft & Cruse, 2004: 196-197) ซึ่งอธิบายว่า ผู้ใช้ภาษามักจะนำประสบการณ์พื้นฐานในการดำรงชีวิตมาอธิบายรูปภาพที่เป็นนามธรรม เพื่อให้เข้าใจสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้การศึกษาความหมายของชื่อพายุหมุนเขตร้อนในมุมมองทางอรรถศาสตร์จึงช่วยยืนยันให้เห็นลักษณะเด่นที่คล้ายคลึงกันประการหนึ่งของมนุษย์ นั่นก็คือการรู้จักประยุกต์ใช้ระบบ สัญลักษณ์หรือที่เรียกว่า “ภาษา” ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อความคิดและความเชื่อที่มีต่อสรรพสิ่งรอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่สวีทเซอร์ (Sweetser, 1990: 1) ได้กล่าวไว้ว่า

“การตั้งชื่อไม่ได้เกิดขึ้นอย่างไร้เหตุผล (Arbitrary) หากแต่มีความสัมพันธ์บางประการกับสิ่งที่อ้างอิงถึงไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เพราะการเรียนรู้ภาษาของบุคคลเกิดขึ้นในระบบความคิด ดังนั้นการรับรู้และความเข้าใจโลกของบุคคลจึงสื่อความหมายออกมาให้เห็นโดยผ่านรูปภาพของบุคคลนั้นด้วย” ในแง่การศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับความหมายอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของ “ภาษา” จึงเป็นวิธีที่ดีวิธีหนึ่งซึ่งจะช่วยสื่อความรู้และความคิดของมนุษย์ได้อย่างลุ่มลึก.

เอกสารอ้างอิง

- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2550. รายชื่อพายุหมุนเขตร้อน (ออนไลน์). สืบค้นจาก:
<http://www.tmd.go.th/info/info.php?FileID=28> [24 มิถุนายน 2555]
- กรมอุตุนิยมวิทยา. ม.ป.ป. ชื่อของพายุหมุนเขตร้อน (ออนไลน์). สืบค้นจาก:
http://www.tmd.go.th/NCCT/article/storm_name.pdf [23กรกฎาคม2555]
- รัศมี ภิบาลแทน. 2549. “พายุฤดูร้อนและพายุหมุนเขตร้อนในประเทศไทย”.
วารสารรามคำแหง.
23,(ก.ค.-ก.ย.), 66-75.
- วิกิพีเดีย, สารานุกรมเสรี. 2554. การตั้งชื่อพายุหมุนเขตร้อน (ออนไลน์). สืบค้นจาก:
<http://th.wikipedia.org/wiki> [24มิถุนายน 2555]
- Croft, W. and Cruse, A.D. 2004. **Cognitive Linguistics**. Cambridge: University Press.

Lakoff, G., and Johnson, M. 1980. **Metaphor We live By.** Chicago: University of Chicago Press.

Nida, E.A. 1975. **Componential Analysis of Meaning.** Mouton: The Hague.

Sweetser, Eve.E. 1990. **From Etymological to pragmatics: Metaphorical and Culture Aspects of Semantics Structure.** Cambridge: Cambridge University Press.